

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi raz na miesiąc.

Redaguje
Biuro Związku.

Redakcyja i Administracyja
Lwów, ulica Stryjska 1. 4.

Prenumerata
roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia
70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: Bilansowanie strat kursowych. — Reorganizacyja kas oszczędności — (C. dalszy). — Galicyjska kasa oszczędności w Sejmie. — Spółki oszczędności i pożyczek w Galicyi. — Notatki: Z praktyki wekslowej. — Losy miasta Krakowa — Walka z podstępniemi bankructwami. — Przypomnienie płatności kuponów w lutym i marcu. — Ruch wkładek w styczniu. — Inzeraty.

Bilansowanie strat kursowych.

Na skutek podania wniesionego do c. k. Ministerstwa spraw wewn. i skarbu przez państwowy Związek niemieckich kas oszczędności i in. Związki w sprawie bilansowania tegorocznych strat kursowych — wydało ministerstwo spraw wewnętrznych po porozumieniu się z ministerstwem skarbu reskrypt z dnia 30. stycznia 1912 L. 39435 ex 911 zakomunikowany Związkowi galicyjskich kas oszczędności intymatem ck. Namiestnictwa z dnia 10. lutego 1912 L. XIII a 628. treści następującej:

»Wskutek wniesionego podania przez państwowy Związek niemieckich kas oszczędności w Austrii w sprawie pokrywania książkowych strat na kursie papierów wartościowych oznajmiło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z 30. stycznia 1912 L. 39435/11. w porozumieniu z c. k. Ministerstwem skarbu, że o ile same Kasy oszczędności nie zechcą pokrywać tych strat z bieżącego dochodu lub przez odpisanie z funduszu rezerwowego to przeciw wstawianiu takich niepokrytych strat książkowych do aktywów bilansu nie będą wtedy zachodziły przeszkody, jeżeli wstawiona po stronie aktywów przebieżna pozycja oznaczona będzie wyraźnie jako „książkowe straty kursowe“ (buchmässige Kursverluste) i jeżeli po stronie pasywów wstawiona będzie przy funduszu rezerwowym rów-

noważna pozycya w ten sposób, że wydzielona zostanie z funduszu rezerwowego taka sama kwota, jaka figuruje po stronie aktywów jako strata kursowa i oznaczona będzie wyraźnie „wydzielono z funduszu rezerwowego na pokrycie strat kursowych — vide L. p. . . . aktywów“.

Obydwie te pozycje przejściowe mają być później stopniowo umarzane — w miarę osiągnięcia książkowych zysków na kursie.

Zarazem postawiło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych jako dalszy warunek, że nowy sposób bilansowania odnosi się tylko do strat kursowych, powstałych od dnia 31. grudnia 1910. i że przez takie bilansowanie nie spadnie tak zwany wolny t. j. nie obciążony fundusz rezerwowy nigdy poniżej minimum wynoszącego 5% ogólnej sumy wkładek oszczędności.

Załączone przykłady uwidoczniają powyższy sposób bilansowania.

Przy obliczaniu procentowego stosunku między funduszem rezerwowym, a ogólną sumą wkładek nie należy oczywiście brać w rachubę tej części funduszu rezerwowego, która ma służyć na pokrycie książkowych strat kursowych.

O tem zamyślamia się Szan. Związek wskutek wniesionego do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych podania w tej samej sprawie z uwagą, że jakichkolwiek dalszych ulg nie mogłyby przyznać te Ministerstwa.

Przykłady.

I. Bilans łączny.

Aktywa.			Pasywa.	
1. Gotówka		K.	1. Wkładowe oszczędności	K.
2. Pożyczki hipoteczne		„	2. Fundusz rezerwowy	
3. Pożyczki gminne		„	a) nieopodatkowany	K. 100.000—
4. Weksle		„	b) opodatkowany	
5. Papiery wartościowe		„	wolny	K. 800.000—
6. Inne aktywa		„	wydzielono z funduszu	
7. Książkowa strata na kursie przy efek- tach funduszu obrotowego i rezer- wowego		K. 100.000—	rezerwowego na pokry- cie strat kursowych (vide Lp. 7. aktywów)	K. 100.000—
			3. Czysty zysk	K. 1.000.000—

II. Bilans oddzielny.

Aktywa.		A. fundusz obrotowy.		Passywa.	
1. Gotówka	K.	1. Wkładki oszczędności	K.		
2. Pożyczki hipoteczne	"	2.	"		
3. Pożyczki gminne	"	3.	"		
4. Weksle	"	4. Nadwyżka funduszu obrotowego	K.		
5. Papiery wartościowe	"				
6. Inne aktywa	"				
7. Książkowa strata na kursie przy efektach funduszu obrotowego	K. 80,000.—				
B. Fundusz rezerwowy.					
1. Realności własne	K.	Sten funduszu rezerwowego			
2. Lokacja funduszu obrotowego	"	a) nieopodatkowany	K. 100,000.—		
3. Efektów wartościowe funduszu rezerwowego	"	b) opodatkowany			
4. Inne aktywa	"	wolny	K. 800,000.—		
5. Książkowa strata na kursie przy efektach funduszu rezerwowego	K. 20,000.—	wydzielono z funduszu rezerwowego na pokrycie strat kursowych (vide Lp. 7. aktywów funduszu rezerwowego i Lp. 5. aktywów funduszu rezerwowego	K. 100,000.—	K. 1,000,000.—	

Reorganizacja kas oszczędności w Bawarii.

(Ciąg dalszy).

O fruktyfikacji kapitału wkładowego zawiera regulatyw szczegółowe postanowienia w §§ 24—32. Jako główny sposób fruktyfikacji uważa regulatyw pożyczki hipoteczne. Pożyczki te w kasach oszczędności, mających siedzibę w miastach o przeważnie przemysłowej ludności — lub też ludności często się zmieniającej (osady fabryczne, centra przemysłowe etc. etc.) mogą być udzielane na posiadłości miejskie ale tylko do 50% całego majątku kasy oszczędności. Jeśli atoli zakres działania kasy obejmuje obszary z ludnością przeważnie rolniczą, wówczas na posiadłości z charakterem rolniczym wolno kasie ulokować aż do 70% majątku kasy oszczędności.

Pożyczki kasy winny być intabulowane na pierwszym miejscu.

Władze nadzorcze są upoważnione do oznaczenia dla poszczególnych kas tej granicy między 50—70%. Majątek kasy oszczędności, który ma służyć za podstawę obliczenia procentowego dozwolonej lokacji stanowi suma aktywów, wykazana w zamknięciu rachunków po doliczeniu do niej funduszu rezerwowego— (§ 33). O ileby w niektórych kasach wyż przytoczony stosunek procentowy lokacji hipotecznych był znacznie przekroczony, ma kasa oszczędności starać się powoli o redukcję lokacji aż do granicy, regulatywnie przyzwolonej.

Lokacja pieniędzy wkładowych we własnej gminie, czy to w formie pożyczek, czy też zaliczek lub zakupna emisji gminnych nie może z reguły przekraczać 30% majątku kasy oszczędności. — Pożyczki udzielone gminom, winny być oprocentowane po tej samej stopie procentowej, jaka obowiązuje dla innych pożyczek. Wyjątki od tej zasady dopuszczalne są tylko wówczas, gdy gmina zaciąga w kasie oszczędności pożyczkę na cele dobroczynne lub ogólnie przyteczne, a fundusz rezerwowy doszedł do statutu przepisanej wysokości.

Oprócz pożyczek hipotecznych dopuszcza statut lokacyi:

1. na pożyczki skryptowe za poręką,
2. na pożyczki (skryptowe) na zastaw takich papierów wartościowych, jakie kasie oszczędności wolno nabywać.

3. na weksle, zaopatrzone najmniej w dwa dobre podpisy, z których jeden ma być pierwszorzędną firmą a drugi jednym z następujących banków: Bank królewski, Bawarski bank hipoteczny i wekslowy, Bawarski bank dla emisji not, Południowo niemiecki bank kredytowy ziemski, Bawarski bank związkowy, Bawarski bank rolniczy i Norymberski bank związkowy.

Pożyczki skryptowe za poręką nie powinny przekraczać 5% a pożyczki na zastaw papierów wartościowych 15% majątku kasy oszczędności. — Bliższe natomiast warunki co do tych lokacyi mają być zawarte w statutach lub osobnych przepisach; które wymagają zezwolenia władzy. Zezwolenie to atoli może być każdej chwili odwołane.

W § 28 postanawia regulatyw, że najmniej jedna czwarta całego majątku kasy oszczędności musi być ulokowaną w ustawowych środkach wypłaty lub w łatwo płynnych lokacyach. Jako takie uważa regulatyw pretensye kasy do państwa bawarskiego, pretensye do innego państwa związkowego, do prowincyi Alzacji i Lotaryngii lub też do państwa niemieckiego. Następnie za płynną lokację uważa się obligacye na okaziciela wydane przez osoby prawne pozostające pod nadzorem państwa, lokacye gotówkowe w banku państwowym, w Banku królewskim, i w innych towarzystwach, stowarzyszeniach, w urzędach pocztowych itd. a wreszcie w wekslach. Protensye do państwa bawarskiego, do państw związkowych, do Alzacji i Lotaryngii oraz do państwa niemieckiego, muszą w kasach, które lokują 50% w hipotekach wynosić najmniej 20%, w innych najmniej 15% majątku kasy oszczędności. Regulatyw zaleca dalej, nawet chwilowo do dyspozycji kasy oszczędności stojące zapasy gotówki fruktyfikować przez złożenie gotówki na rachunek bieżący w innych instytucjach finansowych.

Przy pożyczkach hipotecznych i skryptowych mają kasy oszczędności obowiązek zastrzeżenia sobie prawa wypowiedzenia. I tak przy pożyczkach

hipotecznych ma być zastrzeżony termin wypowiedzenia na 3—6 miesięcy, przy lokacjach u osób prawnych stojących pod nadzorem państwowym 1—6 miesięcy, dla wszystkich innych, hipotecznie nie zabezpieczonych lokacji dni 14.

Z drugiej jednak strony może kasa oszczędności część swego majątku aż do wysokości 25% lokować w pożyczkach hipotecznych niewypowiedzialnych najwyżej w ciągu lat 10, w pożyczkach hipotecznych anuitetowych niewypowiedzialnych tak długo, jak długo dłużnik raty przypadające wedle planu umorzenia regularnie spłaca, a wreszcie w pożyczkach osobom prawnym, jeśli pożyczki te również anuitetami mają być spłacone.

W § 32. zaleca regulatyw bawarski aby w ramach powyższych postanowień kasy oszczędności w pierwszym rzędzie i bezpośrednio zaspakajały potrzeby kredytowe ludności swego okręgu, i wedle możliwości popierały przedsiębiorstwa, mające na celu dobro ogólne. Również zaleca regulatyw kasom oszczędności, aby baczną uwagę poświęciły staraniom o odciążenie ludności. W tym celu winny kasy przy pożyczkach, zwłaszcza skryptowych, skłaniać dłużników, by dług swój spłacali ratami. winny mu ułatwiać tę spłatę przez przyjmowanie wkładek na książeczki winkulowane w ten sposób, że wkładki na takie książeczki złożone, mają służyć tylko na częściowe umarzanie długu. Aby dłużnikom ułatwić umarzanie długu, te wkładki powinny być tak samo oprocentowane jak dług, na którego umorzenie są one przeznaczone. Jeżeliby atoli dłużnik użył tych wkładek na inny cel, wówczas traci prawo do tych wyższych procentów i otrzyma tylko oprocentowanie zwykłych wkładek. Również spłaty na wyrównanie całego długu winny kasy przyjmować od dłużników nawet wcześniej przed terminem, bez poprzedniego wypowiedzenia. Zaciągnięcie nowego długu może być dozwolone tylko wówczas, jeśli dłużnik spłacił już pewną, w stosunku do pierwotnej sumy dłużnej, oznaczyć się mającą kwotę.

Przy całej atoli życzliwości z jaką regulatyw traktuje dłużników, zaleca on kasom dbanie w pierwszym rzędzie o interesy wkładkujących. Dlatego też powinno być pierwszym zadaniem rozumnej administracji należyte ocenienie obustronnego stosunku pomiędzy wkładkującymi i poszukującymi kredytu. W tym też celu stopa procentowa tak od wkładek jak i od lokacji powinna być tak ustanowiona, aby nie podlegała ciągłym zmianom i fluktuacyom, jakie mogą mieć miejsce chwilowo na targu pieniężnym.

W §§ 33 i 34 zawiera regulatyw postanowienia o funduszach rezerwowych i o nadwyżkach obrotowych I tu regulatyw postanawia, że na pokrycie strat winna kasa z nadwyżek obrotowych tworzyć fundusz rezerwowy aż do wysokości 8% kapitału wkładkowego. (Przy ustanowieniu wysokości poszczególnych działów lokacji, oznaczał regulatyw ten stosunek procentowo do całego majątku kasy, — tu ta wysokość funduszu rezerwowego oznaczona jest tylko w stosunku do kapitału wkładkowego). Ponadto może być w statutach postanowienie o tworzeniu specjalnego funduszu rezerwowego na straty kursowe.

Celem ustalenia wysokości kwoty, mającej zasilić fundusz rezerwowy, należy z końcem każdego roku rachunkowego sporządzić zestawienie majątku.

Do takiego zestawienia mają notowane papiery wartościowe wejść po kursie w dniu zestawienia, o ile kurs ten nie jest wyższy niż cena zakupna; jeśli kurs jest wyższy, w takim razie papiery mają być do bilansu wstawione tylko w cenie zakupna.

(Dokończenie nastąpi).

Galicyjska kasa oszczędności w Sejmie.

Na ostatniej sesji Sejmowej Wydział krajowy przedłożył Sejmowi krajowemu następujące sprawozdanie w przedmiocie galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie:

„W załatwieniu sprawozdania komisji bankowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy Oszczędności za lata 1908 i 1909, tudzież w przedmiocie podwyższenia gwarancyi kraju dla wkładek w galicyjskiej Kasie Oszczędności we Lwowie, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 3, listopada 1910 następujące uchwały:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie z 20. sierpnia 1909 r. i 19. sierpnia 1910 r.

2. Sejm udziela Zarządowi galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie absolutorium z rachunków tej Kasy za lata 1908 i 1909.

3. Sejm zmińając uchwały z 27. lutego 1899, z 18. listopada 1902, z 7. listopada 1904 i z 15. października 1909, postanawia jak długo trwa gwarancya kraju w artykule pierwszym powyższej uchwały z dnia 27. lutego 1889 (Dz. u. kr. Nr. 35.) określona, nie może stan kapitałów wkładkowych w galicyjskiej Kasie Oszczędności we Lwowie ulokowanych przewyższyć sumy 120,000.000 K.

Suma ta może być zmienioną tylko na podstawie uchwały Sejmu krajowego.

Pismem z dnia 7. marca 1911 L. 2950/pr. zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, że uchwała Wysokiego Sejmu ad 3) uzyskała Sankcyę Najwyższem postanowieniem z dnia 26. lutego 1911.

W myśl § 38. statutu galic. Kasy Oszczędności we Lwowie przedkłada Wydział krajowy sporządzone przez Dyrekeyę i sprawdzone przez komisję re wizyjną rachunki tej Kasy za rok 1910.

Powyzsze rachunki przyjęte przez Wydział Kasy uchwałą z dnia 29. kwietnia 1911, przyjęło także Walne Zgromadzenie Towarzystwa uchwałą z dnia 12. maja 1911, przyczem postanowiło upraszać Wysoki Sejm o przyznanie Zarządowi Kasy absolutorium ze wspomnianych rachunków.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie.

2) Sejm udziela Zarządowi galic. Kasy Oszczędności we Lwowie absolutorium z rachunków tej Kasy za rok 1910.⁴

Wnioski te zostały odesłane do komisji bankowej, która na posiedzeniu w dniu 14. lutego rb. przyszła ze sprawozdaniem treści następującej:

Sprawozdaniem z 9. września 1911 r. wnosi Wydział krajowy przyjęcie do wiadomości sprawozdania w przedmiocie Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie i udzielenie Związkowi absolutorium z rachunków za rok 1910.

Podobnie jak co roku Komisya bankowa zauważyć musi, że nie jest jej zadaniem wchodzić w rachunkową kontrolę ksiąg instytucji finansowej. W tym wypadku spełnia to Wydział kasy, który w dwóch trzecich składa się z mężów zaufania Wysokiego Sejmu. Zadaniem Komisji bankowej jest raczej na podstawie przedłożonego sprawozdania Zarządu i informacji panów Dyrektorów udzielanych Komisji bezpośrednio lub jej sprawozdawcy wyrobić sobie obraz ogólnego położenia i rozwoju tej insty-

tucyi i przedstawić go jak najjaśniej Wysokiemu Sejmowi.

Nadwyżka uzyskana z obrotu za rok 1910 wynosi 416.538·46 K, podczas gdy uzyskana w roku 1909 wynosiła 459.140·17 K, uwzględnic jednak należy, że do wspomnianej nadwyżki za rok 1909 przyczyniły się kwotą 61.013·29 K. odzyskane straty na wekslach, podczas gdy w rachunku strat i zysków za rok 1910 pozycyi takiej nie znajdujemy zupełnie. Nie jest ona w żadnym wypadku wynikiem gospodarstwa dotyczącego roku; na dobro obecnego Zarządu zapisać ją możemy tylko o tyle, o ile jest wyrazem staranności w wyszukiwaniu dawnych pretensyi, w utrzymywaniu ich w ewidencji i dobrego prowadzenia syndykatury, zresztą jest wynikiem przypadku a raczej grzechów dawnego Zarządu. Porównując nadwyżkę za rok 1909 z uzyskaną za rok 1910, w każdym razie od pierwszej potrącić musimy K. 20.791·63, tyle bowiem pozostało ze sumy odzyskanych wówczas strat na wekslach po odliczeniu strat odpisanych w r. 1909. Dalej potrącić musimy odzyskane w r. 1909 straty rachunkowe na różnicy kursu efektów własnych, co uczyniło poważną kwotę K. 102.620·75. Odliczając wspomniane pozycye z nadwyżki obrotowej za r. 1909, okaże się, że za rok 1910 jest wyższą o K. 80.810·67; tak więc w ostatnich latach Kasa Oszczędności wykazuje stały wzrost nadwyżek obrotowych. Już dziś niech nam będzie wolno zauważyć, że za rok 1911 spodziewaną jest nadwyżka znacznie większa. Roboty bilansowe za rok 1911 nie są wprawdzie jeszcze ukończone, ale kalkulacya Dyrekcyi wydaje się być niezawodną.

Użyliśmy słów „nadwyżka obrotowa“, albowiem mówiąc o Galicyjskiej Kasie Oszczędności, jeszcze na długie lata strzedz się musimy przed używaniem słowa „zysk“. Przyczyną tego owe nieszczęsne „interesa w likwidacyi“, będące wynikiem znanej katastrofy z roku 1899; amortyzacya ich pochłania tę część dorobku, któraby w przeciwnym razie była czystem zyskiem.

Kasa Oszczędności chcąc jak najprędzej przeprowadzić sanacyę swojego położenia ekonomicznego, a raczej chcąc ją wogóle przeprowadzić, musi postępować w sposób podobny jak instytucye na zysk obliczone; trzeba jednak z uznaniem podnieść, że Zarząd umie w tem miarę stosowną zachować i tę konieczność pogodzić z godnością najstarszej i największej Kasy Oszczędności w kraju, a mającej przy tem dziś po rekonstrukcyi z r. 1899 charakter instytucyi krajowej.

Podobnie jak instytucye na zysk obliczone Kasa Oszczędności stara się, aby jak największą była pozycya rachunku strat i zysków obejmująca pobrane prowizye, toteż za r. 1910 wynosi K 275852·30 a zamknięcie rachunków za rok 1911 wykaże jeszcze, znacznie większą. Chcąc ten rezultat osiągnąć, Zarząd musi przestrzegać pobierania prowizyi od niewypowiedzianych wkładek, natomiast nie chcąc wyrzec się dochodu z procentów zwłoki, dość liberalnym być musi w czekaniu na zapłatę rat hipotecznych, kierując się przytem li tylko względem na pewność i ściągalskość długu; mimo to jednak stosunek zaległego kapitału nie jest duży, wynosi nawet mniej niż w r. 1909, wówczas bowiem wynosił 0·5%, podczas gdy z końcem roku 1910 tylko 0·46%.

Z tego samego powodu Zarząd Kasy Oszczędności stara się o rozszerzenie działu kredytów budowlanych, albowiem podług utartego zwyczaju przy ich udzielaniu pobiera się prowizyę, a i odsetki roczne bywają wyższe niż przy zwykłym eskoncie weksli.

Za przykładem instytucyi na zysk obliczonych niema Kasa Oszczędności stałej stopy eskontowej, to znaczy, że stosuje ją nietylko do ogólnego położenia targu pieniężnego, ale i indywidualizuje przy poszczególnych transakcyach; najniższą granicę obecnie 5¹/₄%, najwyższą 6¹/₂% czyli od 1¹/₂% do 1¹/₂% wyżej stopy Banku Austro-Węgierskiego, a przy kredytach budowlanych 6³/₄%.

O tej konieczności dążenia do uzyskania jak największego zysku zapominać nie można i wówczas, gdy mierzymy działalność Zarządu Kasy postanowieniami statutu i regulaminu. Dotyczące przekroczenia Zarząd Kasy z całą otwartością i lojalnością sam wykazał na stronie XI przedłożonego „Zamknięcia rachunków“. Podług tego zestawienia portfel wekslowy przekroczył o 7·05% granicę dozwoloną regulaminem, a o 5·05% granicę dozwoloną statutem; zaznaczyć jednak należy, że weksle zabezpieczone kaucyami hipotecznymi i weksle dodawane do skryptów dłużnych przy interesach budowlanych razem stanowiły 5.942.800 K. Odliczywszy je, pozostanie suma portfela K. 17,428 731, a więc cyfra nie przekraczająca granicy statutem zakreślonej a nawet i regulaminem; zauważyć jednak należy, że nie wszystkie kredyty kaucyjne potrącać nam wolno, ponieważ nie wszystkie ubezpieczone są w pierwszej połowie wartości.

Zamknięcie rachunkowe Kasy Oszczędności jest w ten sposób zestawione, aby każdy mógł łatwo obraz jasny mieć o jej działalności i porównać z obowiązującymi przepisami, Komisya bankowa pragnąc, aby cel ten w przyszłości zupełnie był osiągniętym, wolałaby, aby pokrycie efektami rachunków bieżących i lombardów podawane było nietylko w wartości imiennej, ale i kursowej.

W roku 1907 uchwalił Wysoki Sejm polecieć Zarządowi Galicyjskiej Kasy Oszczędności, aby pod rygorem odmówienia absolutorium zaniechał stanowczo dalszego lokowania funduszków wkładekowych na rachunku tak zwanych „interesów w likwidacyi“. Z uznaniem podnieść należy, że obecny Zarząd, o ile to jest w Jego mocy, ściśle się trzyma polecenia tego. Powyższe zastrzeżenie uczynić musimy, są bowiem wydatki nie do uniknięcia, tak n. p. w Kosmańcu obowiązana jest Galicyjska Kasa Oszczędności jako prawonabywezyni poprzednich właścicieli wobec właścicieli gruntów do wiercenia co roku 500 m; są wreszcie i inne wydatki z prowadzeniem każdego przedsiębiorstwa nierozzerwalnie połączone. Jak starannie Zarząd Kasy omija wszelkich inwestycyi, łatwo przekonać się można, przeglądając cyfry dotyczące wydatków na interesa w likwidacyi umieszczone na stronie 9-tej „Zamknięcia rachunków“ za rok 1910; zauważyć należy, że niektóre z tych pozycyi mają charakter czysto przejściowy, jak np. kwotę 26.023 94 K. nazwaną mylnie zaliczką na ropę wyprodukowaną, podczas gdy jest to cena sprzedaży ropy dzierżawców i nowonabywców niektórych kopalń magazynowanej na imię Kasy Oszczędności, a więc tylko przez nią inkasowaną na rachunek tych panów.

W roku 1905 wartość bilansowa interesów w likwidacyi wynosiła koron 11,449.363·35 podług zamknięcia za rok 1910 K. 9,223.582 70. Z nadwyżki obrotowej r. 1910 użyto celem odpisu na poczet interesów w likwidacyi K. 311.166·17. Sprawozdawca Komisji ma prawo i pewne podstawy do sądenia, że zamknięcie za rok 1911 będzie pod tym względem jeszcze znacznie korzystniejsze. Od czterech lat widzimy znaczny wzrost odpisów z interesów-likwidacyi, czerpanych z nadwyżek obrotowych. Jest to

wymowny rezultat umiejętnej i przezornej pracy obecnego Zarządu.

Komisyja bankowa w sprawozdaniach swoich kilkakrotnie wyrażała życzenie, aby Zarząd zabezpieczył Kasę Oszczędności od potrzeby czynienia dalszych wkładów, a to przede wszystkim przez sprzedaż kopalń, gdyby to jednak było niemożliwe, przez wydzierżawienie. Dyrekcya nie ustaje w staraniach zmierzających do sprzedaży wszystkich kopalń i terenów; dotąd okazały się one bezskuteczne, udało się jej jednak część ich wydzierżawić i sprzedać. Chodziło przede wszystkim o pozbycie się tych, w których prawo terenów naltowych upływa już niebawem.

Sprzedano kopalnię Shary w Schodnicy za K. 90.000, prawo terenów upływa tam z r. 1917: Kasa zastrzegła dla siebie 10% brutto każdorazowej produkcji, — względnie 15 i 20%, gdyby przekraczała miesięcznie 25 względnie 50 cystern. Dalej sprzedano kopalnię Pasieczki również w Schodnicy za K. 90.000. Prawo terenów upływa tam w r. 1918; zastrzeżono dla Kasy 10% brutto każdorazowej produkcji, względnie 15%, gdyby przekraczała miesięcznie 27 cystern, dalej 25% z nadwyżki ceny ponad 4 K. 50 g. za 100 klg. Nowonabywcy tak jednej jak i drugiej kopalni mają obowiązek starać się o przedłużenie prawa terenów. Nowonabywcy kopalni Pasieczki uzyskali już przedłużenie na lat 20. Prawo Kasy pobierania procentów brutto rozciąga się i na te lata prolongowane, względnie prolongować się mające.

Kopalnie w Borystawiu wydzierżawiła Kasa już w roku 1907 za rocznym czynszem K. 6.000 i 18% produkcji Brutto.

Obecnie we własnym zarządzie ma Kasa tylko kopalnie w Kosmaczu, które są trudne do wydzierżawienia z powodu obowiązków wobec właścicieli terenów, o których już wspomnieliśmy.

Sumy uzyskane za sprzedaż ropy wykazywane w zamknięciach rachunkowych Kasy Oszczędności pochodzą w bardzo przeważającej mierze właśnie z tych procentów brutto, należnych od dzierżawców i nowonabywców.

Uwzględniając pobrane ceny kupna za sprzedane kopalnie, za sprzedaną ropę i czynsze dzierżawne, a przytem i odpis z nadwyżki obrotowej razem, zmniejszyła się suma bilansowa interesów w likwidacyi w roku 1910 o K. 600.000, mimo straty 93.951 K. 35 g. na kursie efektów funduszu obrotowego.

Z powyższego przedstawienia rzeczy wynika, że bez wszelkiego optymizmu możemy mieć uzasadnioną nadzieję, iż, gdy nic się nie zmieni w obecnym biegu rzeczy, najdalej do lat kilkanastu zniknie z bilansu pozycya „interesa w likwidacyi“.

Szybsza lub powolniejsza spłata interesów w likwidacyi zależy w pierwszym rzędzie od zysku, który Kasa Oszczędności z działań właścicielskich swoich interesów dać może, czyli od tak zwanej nadwyżki obrotowej. Abstrahując od wszystkich czynników, od których w każdej instytucyi finansowej wysokość zysku zależy, jak n. p. sprężystość i przezorność Zarządu, ogólna konjunktura targu pieniężnego, położenie ekonomiczne kraju, siła finansowa dotyczącej instytucyi, dostrzedz musimy w rozwoju Kasy Oszczędności kilka specjalnych czynników, wynikających bądź to z jej charakteru Kasy Oszczędności podlegającej ostrym przepisom statutu bądź to z jej zupełnie wyjątkowego położenia. Chodzi tu w pierwszym rzędzie o stosunek kapitału martwego do kapitału czynnego.

Każda instytucya finansowa kapitał martwy posiada, jak n. p. wartość własnego gmachu, to też każdy Zarząd przezorny stara się o szybką amortyzacyę takiej pozycyi, to też niejednokrotnie u instytucyi bogatych i silnych spotykamy, że rzeczywista wartość własnego gmachu przewyższa dziesięciokrotnie dotyczącą pozycyę bilansu, a jednak nie jest to kapitał zupełnie martwy, bo przecie w braku własnego gmachu trzeba by lokal na biura wynająć.

Cała troska Zarządu Kasy Oszczędności skierowaną być musi do jak najszybszej amortyzacyi interesów w likwidacyi, to też z pozycyi gmachu własnego nic się nie odpisuje, wynosi ona obecnie 1.982.667 K. 64 g; wprawdzie targowa wartość gmachu wynosi dziś znacznie więcej, w każdym razie przeszło dwa razy tyle; jednak odsetki od tej pozycyi bilansowej obciążają niepomierne konto zysków i strat.

Podług regulatywu kancelaryi nadwornej z r. 1884 dla Kas Oszczędności część ich wkładek ulokowaną być musi w efektach bliżej tam określonych toteż podobne postanowienie zawiera i § 33 statutu Galic. Kasy Oszczędności w ustępie trzecim, a regulamin uchwalony przez Wydział Galicyjskiej Kasy Oszczędności z r. 1900 postanawia, że najmniej 15% sumy wkładek musi być ulokowanych w popularnych papierach wartościowych.

Papiery te w przeważnej swej części przynoszą procent mały co większy niż opłacany stronom wkładującym Kupony ich tylko w bardzo nieznacznej mierze przyczyniają się do nadwyżki obrotowej; natomiast fluktuacya wartości kursowej tych papierów obniża zysk niepomierne.

W roku 1907 strata na kursowej wartości efektów wynosiła	210.197·67 $\frac{1}{2}$ K.
W roku 1908 strata na kursowej wartości efektów wynosiła	241.039 85 „
W roku 1910 strata na kursowej wartości efektów wynosiła	93.951·35 „
Razem	545.188·87 K

W roku 1909 odzyskana strata na różnicy kursu	102.620 75 „
efektywna strata w ostatnich czterech latach na różnicy kursu	442.568·12 K.

Rok 1911 wykaże dalszą stratę, która wynosi podług dotychczasowych obliczeń przeszło 200.000 K. a zatem spadek kursu pochłoniął w ostatnich 5 latach prawie $\frac{2}{3}$ miliona, należy jednak uwzględnić, że nie wpływa to na realne wpływy Kasy, a wreszcie spodziewać się można, że niski stan kursów osiągnął już punkt przełomowy i że na dalszych zniżkach Kasa cierpieć nie będzie.

Z uznaniem podnieść należy, że choć spadek kursów pochłania znaczną część owoców pracy Zarządu, jednak mimo to bacznie on czuwa, aby suma posiadanych efektów odpowiadała postanowieniom statutu i regulaminu. Dyrekcya trafnie bardzo uważa zapas własnych efektów za najlepsze zabezpieczenie przed wszelkimi nieprzewidzianemu, niepowodzeniami za najlepsze źródło uzyskania potrzebnej gotówki w razie nagłego zapotrzebowania.

Znacznie gorzej rzecz wygląda z tą częścią kapitału martwego Kasy Oszczędności, którą właśnie odróżnia się ona od wszelkich instytucyi finansowych, Dochód, który one przynoszą, nawet w małej części nie odpowiada ich wartości książkowej, t n. p. w r. 1910 przyniosły one K. 161.661·13, oczywiście prócz przychodów pochodzących z likwidacyi sprzedanych kopalń, natomiast wydano na prowadzenie kopalń i na podatki od nich 76.236·65 K, czyli dochód wyniósł 85.424·48 K, a że książkowa wartość

tego przedmiotu wynosiła przy początku r. 1910 K 9,915.346.73, czyli że interesa w likwidacji nie przyniosły nawet 1%.

Ale i ten maluczki dochód nie znachodzi wyrazu w rachunku strat i zysków Kasy Oszczędności, albowiem bywa odrazu w całości używany na zmniejszenie bilansowej wartości interesów w likwidacji.

W r. 1905 suma wkładek wynosiła K 70,562 055 65 a stan interesów w likwidacji K 11,449 363 35 czyli 15% sumy wkładek, podczas gdy z końcem roku 1910 suma wkładek wynosi 98 353 721 48 K, a bilansowa wartość interesów w likwidacji 9,223.582 70 K, czyli 9½%.

Dochód, który uzyskuje Zarząd Kasy Oszczędności z obrotu powierzonych jej wkładek po potrąceniu tych dwóch wielkich pozycji kapitału biernego interesów w likwidacji i gmachu własnego, musi pokryć procent od całej sumy wkładek, kosztu administracji i dać dochód celem amortyzowania obu tych pozycji, a zwłaszcza pierwszej. Wynika z tego jasno, że od wzrostu sumy wkładek zależy wzrost dochodu Kasy Oszczędności i polepszenie jej położenia finansowego.

Starania Zarządu Kasy zmierzające do tego celu zostały świetnym rezultatem uwieńczone; suma wkładek z końcem grudnia 1911 r. wynosi 112,089 277 16 K a zatem wzrosła w jednym roku o 13,735.555 68 K. Rezultat ten osiągnięto mimo ciągłego mnożenia się instytucji finansowych, mimo powstawania filii pierwszorzędnych instytucji wiedeńskich i czeskich, które za główne zadanie swojej działalności wytknęły zbieranie zaoszczędzonych pieniędzy ludności naszej; płacą one procent znacznie wyższy od Kasy Oszczędności, różnica ta nawet u instytucji pierwszorzędnych dochodzi do ½%, a wyjątkowo i przekracza.

Zarząd Kasy liczy się z coraz trudniejszymi warunkami konkurencji między instytucjami finansowymi, stara się czynić stronom wkładującym wszelkie możliwe dogodności; od 1. lutego 1911 r. wprowadzono urzędowanie popołudniowe, ale tylko w dziale wkładkowym, przyczem zajętych jest czterech urzędników, którzy dostają za to osobną remunerację. Przez tych 11 miesięcy zebrano w godzinach popołudniowych K 5 553.748.

Urządzono dwie składnice na przedmieściach: 1. stycznia 1911 na ulicy Grodeckiej, która przez rok zebrała 1,197.125 K, a od 1-go stycznia 1912 roku weszła w życie druga składnica na ulicy Żółkiewskiej. Urzędowanie w tych składnicach trwa od godziny 9 rano do 1, a w soboty prócz tego od 5 do 8, aby robotnikom, którzy otrzymali płacę za tygodniową robotę, ułatwić natychmiastowe odłożenie jej części.

Podług ustępu trzeciego § 16. statutu Kasy Oszczędności, Zarząd jest obowiązany odmówić przyjęcia wkładek, jeżeliby one przewyższały kwotę przez kraj gwarantowaną. Uchwałą z r. 1910 Wysoki Sejm podniósł gwarancję do 120 000.000 K, a zatem zarząd ma możność przyjęcia już tylko niespełna 8,000.000 K. Uwzględnić należy, że podług dotychczasowego doświadczenia, z narosłych procentów zaledwie ⅓ strony gotówką podejmują, podczas gdy reszta bywa do kapitału dopisywana, a zatem już z tego tytułu spodziewać się należy wzrostu wkładek przeszło o 3½ miliona, czyli że miejsce dla nowych wynosi tylko niespełna 4½ miliona.

Z tego stanu rzeczy wynika jasno potrzeba podwyższenia gwarancji kraju, w przeciwnym razie przed ponownym zebraniem się Sejmu Zarząd Kasy mógłby znaleźć się w smutnej konieczności odmawiania przyjęcia nowych wkładek, co musiałoby mieć jak naj-

gorsze skutki. Wkładkujące strony to najczęściej ci którzy już w kasie swoje oszczędności posiadają, gdy odmówi się im przyjęcia dalszych, wiele z nich przeniesie się do innych instytucji, albowiem będzie im dogodniej mieć do czynienia z jedną niż z dwoma. Odmowa przyjmowania nowych wkładek statutem dyktowana, będzie nie tylko hamulcem wzrostu sumy wkładek, ale nawet spowoduje znaczne ich obniżenie. Dorobek przezornej administracji ostatnich lat, pracującej skutecznie nad zagojeniem ran, które organizm Kasy Oszczędności doznał w krytycznym roku 1899, byłby poważnie zagrożony, obecny stan rekonwalescencji znacznie przewleczonej.

W tem miejscu powtórzyć musimy słowa wypowiedziane przed dwoma laty w sprawozdaniu Komisji bankowej o tym samym przedmiocie, że miarą ryzyka z gwarancją połączoną nie jest bezwzględna wysokość gwarantowanej sumy, ale raczej możliwy deficyt, za który poręczycielowi przyszłoby odpowiadać.

Rozwój Kasy Oszczędności, polepszenie jej położenia finansowego zależy w pierwszym rzędzie od sumy wkładek, toteż choć z ich wzrostem zwiększa się gwarantowana przez kraj kwota, to jednak z drugiej strony przyspiesza się chwila, w której podług statutu gwarancja kraju ustać będzie mogła, a mimo to ryzyko nie zwiększa się, albowiem rosną siły tej jednostki ekonomicznej, za którą gwarancję udzieliłono.

Zarząd Kasy wniósł podanie do Wydziału krajowego o podniesienie gwarancji do 150,000.000 K.

W podaniu tem naprowadził okoliczności przez nas już tu omówione, a dalej podniósł, porównując wzrost nadwyżek obrotowych ze wzrostem sumy wkładek, że sprawdza się obliczenie podane w sprawozdaniu Komisji bankowej z 29. października 1910 r., iż każdy nowy milion wkładek zwiększa nadwyżkę obrotową mniej więcej o 11.000 K.

Wydział krajowy przez szefa dotyczącego departamentu pisał Onyszkiewicza zawiadomił Komisję bankową, że zdaniem jego należy przychylić się do prośby Galicyjskiej Kasy Oszczędności. Wydział krajowy sądzi, że byłoby rzeczą bardzo szkodliwą postawić Zarząd w tem przykrem położeniu, aby wskutek osiągnięcia granicy określonej gwarancją kraju, musiał odmawiać przyjmowania dalszych wkładek, tego ryzykować nie możemy i dlatego też sumę gwarancji podnieść należy i to tak, aby wystarczyć mogła na dłuższy czas.

Komisja bankowa zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie Galicyjskiej Kasy Oszczędności we Lwowie z 9. września 1911 r.

2. Sejm udziela Zarządowi Galicyjskiej Kasy Oszczędności absolutorium z rachunków tej Kasy za rok 1910.

3. Sejm zmieniając uchwały z 27. lutego 1899 r., 18. listopada 1902 7 listopada 1904, 15. października 1909 i z 3 listopada 1910 postanawia: jak długo trwa gwarancja kraju w artykule pierwszym powyższej uchwały z dnia 27. lutego 1899 roku (Dz. u. kr. Nr. 35), określona, nie może stan kapitałów wkładkowych w Galicyjskiej Kasie Oszczędności we Lwowie ulokowanych przewyższyć sumy 150,000.000 K.

Suma ta może być zmienioną tylko na podstawie uchwały Sejmu krajowego.

Spółki oszczędności i pożyczek w Galicyi.

Ze sprawozdania Wydziału krajowego, przedłożonego Sejmowi na tegorocznej sesji sejmowej, o działalności Biura Patronatu dla spółek oszczędności i pożyczek. Ze sprawozdania wyjmujemy ważniejsze ustępy mogące zainteresować naszych czytelników:

Z końcem 1910 r. zostawało pod Patronatem wydziału krajowego 1165 Spółek oszczędności i pożyczek.

Z pomiędzy nich zamknęto swe rachunki:

	K	119
	za rok 1910	w porównaniu z rokiem 1909 więcej o
Spółek	1.089	119
które liczyły członków	224.902	29.557
posiadały wpłaconych udziałów	2,032.847	310.785
funduszy rezerwowych	2,128.851	484.705
wkładek oszczędności	41,618.253	7,977.015
zaciągniętych pożyczek	4,851.927	335.872
udzielonych pożyczek	43,683.906	5,539.505
wykazały czysty zysk	404.334	36.808
miały kosztów administracyjnych	329.423	31.877
obrót kasowy	94,321.959	16.085.599

W ciągu roku 1911 wzrasta ilość Spółek oszczędności i pożyczek pod patronatem krajowym o 119 Spółek nowozawianych, a ponieważ w tymże czasie ubyły 4 Spółki, które się rozwiązały i likwidację swych interesów (bez żadnych strat) ukończyły w jednym zaś wypadku wskutek wykluczenia z pod krajowego Patronatu, przeto z końcem 1911 roku znajdowało się pod Patronatem krajowym ogółem 1280 Spółek oszczędności i pożyczek, które okręgami swej działalności obejmują przeszło 4000 gmin w kraju. Daty dokładne co do ilości członków i finansowych wyników działalności tych Spółek w 1911 r. nie są jeszcze zestawione, ale to można stwierdzić na podstawie wyników lustracyjnych i stosunków tych Spółek z Centralną Kasą, że rok 1911 odznacza się obfitością wkładek oszczędności napływających do Spółek. Wpływa na to podnoszący się w ogólności dobrobyt wśród ludności włościańskiej i rosnący w niej zaufanie do Spółek patronackich. Nadto działalność Spółek w kierunku krzewienia oszczędności ożywia się coraz bardziej a Biuro Patronatu idzie Spółkom w tej propagandzie jak najbardziej na rękę. Właśnie w okresie sprawozdawczym a mianowicie w ciągu roku 1911 podjęło Biuro Patronatu akcję celem rozpowszechnienia „groszowych kas oszczędności” systemu skarbankowego albo markowego (znaczkowego). Skarbonki krajowego wyrobu o swojskich motywach, celowi odpowiadające a tanie rozeszły się dotąd w ilości 20.000 sztuk a także statystyczny nakład znaczków oszczędnościowych trzeba było ponowić. Wydało też Biuro Patronatu „Pouczenie” o groszowych kasach i wszystkie do manipulacji potrzebne druki.

Kłeska pryszczycy i związane z nią utrudnienia w obrotach handlowych bytłem i trzodą dały się uczuć w stosunkach kredytowych wielu Spółek z ich członkami i wywołały konieczność licznych prolongat. Biuro Patronatu starało się z tego powodu tem wszechstronniej wpływać na Spółki, aby nie zakorzeniła się zbyt daleko idąca i genera-

lizowana pobłażliwość wobec dłużników zalegających samowolnie z zapłatą rat pożyczkowych.

Przeważna część udzielanego przez Spółki kredytu używana jest jeszcze ciągle na cele inwestycyjne, więc na zakupno gruntów, regulowanie uciążliwych długów zaciągniętych na zakupno gruntu, na spłatę działów rodzinnych, budowę domów i t. p. Biuro Patronatu nie skąpi Spółkom przy różnych sposobnościach przestróg, aby zbyt nie angażowały się w tego rodzaju kredyty, a zwłaszcza unikały wysokich pożyczek ze spłatą na dłuższe lata rozkładaną (5—10 lat) ponieważ przez to z nadto unieruchomiją swoje obrotowe fundusze, przeważnie pochodzące z wkładek oszczędności, każdego czasu wycofalnych. Te przestrogi i rady mogą być jednak ostatecznie tylko w miarę otwierania się dla ludności włościańskiej dogodnych i przystępnych źródeł kredytu hipotecznego. Biuro Patronatu, opierając się na uchwale sejmowej z dnia 5 października 1908 co do ułatwiania ludności włościańskiej długoterminowego kredytu hipotecznego w Banku krajowym o ile możności przy użyciu pośrednictwa Spółek oszczędności i pożyczek, przedłożyło w tym kierunku swe propozycje Dyrekcji Banku krajowego, która jednak na razie nie zadania za możliwe z nich korzystać. Gdy to ważne zadanie organizacji kredytu dłużej terminowego, hipotecznego na cele inwestycyjne i dla regulowania majątkowych podstaw gospodarstwa włościańskiego zostanie w zadowalniający sposób rozwiązane, wówczas też skuteczniejsze będą starania podejmowane dla udoskonalenia działalności kredytowej spółek oszczędności i pożyczek w kierunku zorganizowania osobistego kredytu obrotowego, popierającego postęp w wytwórczości gospodarstw włościańskich. Szczególniej zaś zwraca Biuro Patronatu uwagę Spółek na potrzebę przeciwdziałania lichwie towarowej, praktykowanej przy zakupnie potrzebnych w gospodarstwie artykułów rolniczych i przy sprzedaży produktów rolniczych. Nasi włościanie wogóle a w szczególności członkowie Spółek oszczędności i pożyczek są jeszcze za mało skłonni i przyzwyczajeni do korzystania z drobnych pożyczek krótkoterminowych w Spółce dla uwolnienia się od zależności przy zakupnie potrzebnych im towarów lub sprzedaży swoich produktów rolniczych od pośredników handlowych, którzy w cenie dostarczanego lub odbieranego towaru częstokroć lichwiarskie odsetki każą sobie płacić. Potrzeba więc, aby Spółki działały w tym kierunku pouczająco i zachęcająco, oraz szły na rękę rolnikom drobnym w dostarczaniu im kredytu dla gotówkowych zakupów lub na rachunek przeznaczonych do sprzedaży produktów. Do tego mogą się przyczynić także różne drobne ale ważne udogodnienia w szybkim i łatwym przyznawaniu i wypłacaniu tego rodzaju drobnych pożyczek, bez uszczerbku naturalnie dla ich bezpieczeństwa.

Wpływ na rozwinięcie tego rodzaju działalności kredytowej Spółek usiłuje Biuro Patronatu wywierać nie tylko przez stosowne wskazówki udzielanie przy lustracjach lub ogłaszane w „Czasopiśmie dla Spółek rolniczych” ale nadto przez omawianie tego tematu na powiatowych lub okręgowych konferencyach z delegatami Spółek patronackich. Konferencje te okazały się wyborym środkiem dla utrzymywania żywej łączności między Spółkami a Krajowym Patronatem, do wymiany wzajemnych doświadczeń i spostrzeżeń, omawiania wspólnych potrzeb, podtrzymywania właściwego ducha i dobrego usposobienia wśród pra-

owników Spółek, do udoskonalenia ich pracy i propagowania postępu na polu współdzielczej organizacji. Takich konferencji przy licznych zazwyczaj udziale przedstawicieli Spółek, odbyło się w roku 1910 ogółem 10 dla 13 powiatów a w r. 1911 ogółem 16 dla 21 powiatów.

Ożywienie wszakże działalności Spółek oszczędności i pożyczek w zakresie kredytowego popierania wytwórczej pracy gospodarczej w małym tylko stopniu da się osiągnąć przez bezpośrednią propagandę w tym kierunku podejmowaną przez Biuro Patronatu; nie wystarczą też w tym celu dalsze uproszczenia i ułatwienia zastosowane przez Spółki oszczędności i pożyczek przy udzielaniu tego rodzaju kredytu, tem bardziej, że muszą się one obracać zawsze w granicach zupełnego bezpieczeństwa funduszków Spółki i obowiązujących ją przepisów statutowych.

Zadanie swoje, polegające na zaspokajaniu potrzeby wytwórczego kredytu obrotowego dla gospodarstw włościańskich będą mogły Spółki oszczędności i pożyczek spełniać w całej pełni i skutecznie dopiero po rozwiązaniu przez kraj i jego społeczeństwo rolnicze dwóch innych równoległych zadań. Potrzeba mianowicie z jednej strony podniesienia się i rozkrzewienia wśród najszerszych sfer ludności rolniczej zawodowej oświaty a przez nią zamiłowania i dążenia do postępu gospodarczego. Z drugiej zaś strony koniecznym jest zorganizowanie handlu rolniczymi artykułami i produktami na zdrowych zasadach przez organizacje rolników. Handlowo-rolnicze organizacje, chcąc właściwie swoje zadanie należycie spełnić, nie mogą na własną rękę podejmować zadań kredytowych, którym nie są w stanie podołać, lecz powinny właśnie wejść w ścisłe porozumienie z lokalnymi i centralnymi organizacjami kredytowymi drobnych rolników i w tych organizacjach ułatwiać im kredyt potrzebny dla transakcyi, dokonywanych przez handlowe organizacje tychże rolników.

Pod Patronatem krajowym pozostawało w roku 1910 i bieżącym ogółem 23 Spółek rolniczych, handlowych 19 i wytwórczych 4. Zresztą zaś Biuro Patronatu jak współdziałało w roku 1909 w dojsie u do skutku fuzyi między Syndykatem Towarzystw rolniczych a Związkiem handlowym Kółek rolniczych, tak z drugiej strony popierało projekt utworzenia Związku Spółek rolniczych w Krakowie. Nie zostały wprowadzić dotychczas uwzględnione ani przez nowy Syndykat rolniczy, ani przez założony w listopadzie br. Związek Spółek rolniczych warunki i wymagania Biura Patronatu, dotyczące wzajemnego stosunku obu tych instytucyi względem siebie, oraz ich stosunku do lokalnych i powiatowych Spółek rolniczych. Wskutek tego utrudnionem jest współdziałanie dalsze krajowego Patronatu z temi instytucjami w popieraniu współdzielczej organizacji handlu rolniczego. Te chwilowe przeszkody niewątpliwie jednak wkrótce usunięte zostaną, ponieważ leży to w interesie postępu całej akcyi, podjętej w kraju dla zorganizowania handlu rolniczego na zasadach współdzielczych.

NOTATKI.

Z praktyki wekslowej. Nabywcy weksłu w dobrej wierze, nie może szkodzić dolus superveniens. B. oddał weksel przez siebie akceptowany Iksowi do reskontowania. Iks eskontuje ten weksel u C., który mu wypłaca walutę K. 500 — lecz Iks walutę tę sprzeniewierza.

B. odmawia zapłaty weksłu, podnosząc zarzut nieotrzymania waluty — C. weksel protestuje, a po proteście żyruje go na A., nie zawiadamiając go jednak o podanym przez B. powodzie niewykupienia tego weksłu.

Uzyskany przez A. wekslowy nakaz zapłaty w II. i III. instancyi (przeciw I. instancyi) został utrzymany w mocy, a to z następujących powodów: Mylnem jest zapatrywanie, że C. od chwili prezentowania weksłu, ma być uważany jako posiadacz w złej wierze i dlatego jego następca A. po myśli art. 16/2. ust. wekslowej musi przyjąć te same zarzuty, jakie przeciw samemu C. mogły być podnoszone. Mala fides superveniens w tem słowa znaczenia jest w prawie wekslowem nieznaną. Także art. 74. ustawy wekslowej mówi tylko o nabyciu weksła w złej wierze. Ponieważ C. nabył weksel bez jakichkolwiek prawnych braków czy wadliwości, mógł go przeto pomimo oświadczenia B. sam zaskarżyć lub też z pełnym skutkiem prawnym przenieść dalej na A.

A nawet, gdyby C. wiedział, że Iks dostał weksel tylko do zeskontowania to ze względu, że Iksowi wypłacił walutę, — nie może ponosić szkody.

Losy miasta Krakowa. Dnia 2. stycznia r. b. odbyło się ostatnie ciągnięcie losów miasta Krakowa i odtąd przestaną one figurować w urzędowym wykazie notowań. Pożyczka miasta Krakowa zaciągnięta była w r. 1872 i podzieloną była na 75 000 losów po 20 złr. w. a. Główna wygrana wynosiła 25.000 złr. czyli K. 50.000. W roku 1912 kończą się także losy Salma, wydane w r. 1855. W roku 1913 przypada ostatnie ciągnięcie losów Chary w r. 1914. losów Rudolfa, w r. 1917. losów z r. 1860 a w r. 1918 losów z r. 1864.

Walka z podstępem i bankructwami. W ostatnim czasie w sposób zastraszający wzrastają t. zw. podstępne bankructwa nie tylko w Galicyi, lecz i w Królestwie Polskiem. W bilansie przemysłowym kraju z bankructw tych wynikają straty nieprzewidziane, z których zysk sływa do kieszeni poszczególnych spekulantów. Na tem polu, na którem w Galicyi panuje bezwład, podtrzymywany bezradnością i brakiem dobrej woli ze strony władz, w Królestwie Polskiem zaczyna budzić się zdrowy prąd. W celu zwalczania tej plagi przemysłu i handlu grono przemysłowców postanowiło utworzyć organizację specjalną, wzorowaną na podobnej organizacji, tworzącej się obecnie przy Związku przemysłowców łódzkich. Organizatorzy projektują rejestrowanie niewypłacalnych podstępnych bankructw, których nazwiska komunikowane będą wszystkim przemysłowcom, bankom i instytucjom handlowym. Organizatorzy nie spodziewają się, żeby nowa organizacja radykalnie zapobiegła podstępnym bankructwom, które wypełnić może tylko wprowadzenie rejestru firmowego i racjonalnego prawa o przelewaniu przedsiębiorstw, jednakże są pewni, że projektowany przez nich środek wprowadzi więcej ładu do obecnych chaotycznych stosunków na polu handlu i przemysłu Królestwa.

Przypomnienie. W miesiącu lutym płatne są kupony:

1. lutego od 30 prc. losów austr. Zakładu kredyt. ziemskiego II Em. 1889. (K 2.94).
1. lutego od 4.2 prc. Jednolitej renty papierowej (Luty-Sierpień) (K 420.— K 42.— K 4.20.)
- ” od 3⁰/₁₀ prc. austr. renty inwestycyjnej (K 175.— K 35.— K 3.50 K 1.75).
- ” od 4 prc. Bośniackiej pożyczki krajowej z r. 1898. (K 200.— K 100.— K 40.— K 4.—).

- 1. lutego od 4 prc. Bukowińskiej pożyczki krajowej (K 200— K 40— K 20— K 4— K 2—).
- ” od 5 prc. list. zast. bośniackiego banku krajowego (K 50— K 25— K 12.50).
- ” od 4 prc. list. zast. czeskiego Banku krajowego w Pradze (K 400— K 200— K 40—).
- ” od 4⁰/₀ prc. list. zast. peszteńsko węg. banku komercyjnego 41. let. (K 225— K 45— K 22.50 i K 4.50).
- ” od 4 prc. list. zast. peszteńsko-węg. Banku komerc. 50 let. (K 200— K 40— K 20— K 4—).
- ” od 4 prc. obligac. pierwszeństwa kolei Chabówka-Zakopane (K 40—).
- ” od 4 prc. obligac. pierwszeństwa kolei cesarza Ferdynanda z r. 1898.

- 4⁰/₀ austr. renty koronowej (K. 400 — K. 200 K. 40 — K. 4.— K. 2.—)
- 4⁰/₀ Obligacyj budapeszteńskiej pożyczki z roku 1899 (K 200.— K. 100.— K. 40.— K. 20.— K. 4 —)
- 5⁰/₀ bułgarskiej pożyczki hipot. kolei państw z r. 1902. (K. 59.50, K. 11.90)
- 4¹/₂⁰/₀ obligacyj pożyczki m. Lwowa (K 112.50 K 45.— K. 22.50, K. 4.50)
- 5 L istów zastawnych galic. banku hipotecznego z 10⁰/₀ premią (K. 250.— K. 50.— K 25.— K. 5.—)
- 5⁰/₀ Obligacyj pierwszeństwa austriackiej północno-zachodniej kolei pierwszej Emisji (K. 9.914.—)
- 3⁰/₀ Obligacyj pierwszeństwa austro-węgierskiego Towarzystwa kolei państwowych (frank. 7.50).
- 4⁰/₂ Obligacyj pierwszeństwa kolei cesarza Ferdynanda z r. 1886 (K. 200.— K. 40.— K. 8.—).
- 5⁰/₀ Obligacyj pierwszeństwa pierwszej węgiersko-galicyjskiej kolei pierwszej Emisji (K. 10.—).

Przypomnienie. W miesiącu marcu przypada termin płatności kuponów od następujących efektów:

5⁰/₀ listów zastawnych Domen państwowych (frank w zł. 7.50)

Ruch wkładek

w Związkowych kasach oszczędności za miesiąc styczeń 1912.

	%	Stan kapitału wkładowego z dniem 31. grudnia 1911		W ciągu miesiąca stycznia 1912.						Różnica		Stan kapitału wkładowego z dniem 31 stycznia 1912		
		K.	h.	wynosiły wkładki			zwrócone			K.	h.	K.	h.	
				Stron	K.	h.	Stron	K.	h.					
Bochnia m.	5	3,825.170	55	392	154.895	36	349	122.908	47	+	81.986	89	3,857.157	44
Bochnia p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
(filia w Limanowej)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bohorodczany p.	5	1,071.515	32	81	17.666	63	65	13.544	26	+	4.522	37	1,101.682	22
Brzesko* p.	4-4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀	1,363.866	69	193	76.080	99	85	79.424	07	—	3.343	08	1,387.838	24
Brzeżany p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buczacz* p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dąbrowa m.	4 ¹ / ₂ -5	1,108.780	77	90	54.657	79	91	62.200	69	—	7.543	90	1,101.237	87
Dobromil* m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Drohobycz m.	4	3,967.331	64	205	135.004	03	218	245.924	52	—	110.920	49	3,856.411	15
Gródek Jagielloński* . p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horodenka p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jarosław m.	4 ¹ / ₂	3,349.874	68	315	174.151	41	285	84.616	92	+	89.534	49	3,439.409	17
Jasło* m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kalusz m.	4	637.003	80	139	58.141	58	126	29.374	67	+	28.766	91	665.770	71
Kalusz p.	4 ¹ / ₂	348.335	79	—	—	—	26	10.712	04	—	10.712	04	337.623	76
Kotomyja m.	4 ¹ / ₂	5,719.249	15	816	359.428	12	776	243.726	97	+	110.701	15	5,829.950	30
Kraków* m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kraków p.	—	24,549.902	90	2844	1,110.617	32	2827	1,020.357	34	+	90.259	98	24.650.162	88
Krosno m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Lwów gal.	4	112,089.277	16	16219	6,504.692	—	18681	6,164.709	89	+	339.982	11	112,429.259	27
Mielec p.	—	1,017.783	93	97	41.862	50	78	51.953	20	—	10.090	70	1,007.856	23
Myslenice p.	4 ¹ / ₂	2,396.471	67	—	159.427	81	—	116.275	96	+	43.151	85	2,439.623	52
Nowy Sącz m.	4 ¹ / ₂ -5	5,073.837	83	475	319.045	31	479	246.334	50	+	72.710	81	5,146.548	64
Nowy Targ* p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podgórze m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemysł m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ropczyce p.	4 ¹ / ₂	1,753.918	60	157	112.265	96	112	72.345	35	+	39.920	61	1,793.839	21
Rudki p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rzeszów m.	4	4,068.123	34	401	205.699	77	292	142.217	41	+	63.482	36	4,143.888	91
Sambor m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sambor* p.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sanok m.	5	3,752.776	57	339	120.105	72	389	269.811	91	—	149.706	19	3,603.070	38
Sniatyn m.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sniatyn* p.	5	1,871.864	35	132	46.175	42	129	70.976	76	—	24.801	34	1,847.063	01
Sokal m.	4 ¹ / ₂	1,854.105	94	283	167.834	32	280	109.537	31	—	58.297	01	1,912.402	95
Stryj m.	4 ¹ / ₂	4,887.952	—	779	277.787	34	685	444.664	29	—	166.876	95	4,721.075	05
Tarnobrzeg p.	5	1,984.410	56	269	120.505	62	234	98.793	11	+	21.712	51	2,006.123	07
Tarnopol m.	4	7,485.849	67	1055	492.933	89	1334	587.237	84	—	94.303	95	7,391.545	72
Tłumacz* p.	4-5	814.777	54	92	81.955	66	128	57.606	94	+	24.348	72	839.126	26
Trembowla* p.	4 ¹ / ₂	1,051.272	18	137	39.258	59	134	42.667	49	—	3.408	90	1,047.863	28
Wadowice p.	4 ⁰ / ₀	5,135.197	98	429	216.992	01	465	319.946	24	—	102.954	23	5,032.243	75
Wieliczka* p.	4 ¹ / ₂	4,569.501	22	332	269.063	22	523	158.047	09	+	131.016	13	4,846.614	10
Zaleszczyki p.	5	1,165.258	66	170	116.258	01	158	94.899	84	—	21.359	17	1,186.616	83

* 10-tem % dopisany ad 1) 25.641.51 — 2) 27.314.63 — 3) 146.996.74 4) 44.203.70 — 5) 75.715.57.

Jako korzystną lokację kapitału polecamy

4 ¹/₂ %

Listy zastawne

Banku Galicyjskiego
dla handlu i przemysłu
w Krakowie

wolne od podatku.

Listy te, mające popularne bezpieczeństwo, nadają się do lokowania funduszy sierocych w depozytach sądowych, oraz mogą być użyte na wady, kaucyje małżeńskie i t. p.

Powyższe listy są do nabycia w Kancelarzu Banku po kursie dziennym.

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł. i od 3 do 4 popoł.

książeczki wkładowe

z 4% oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k. jednego dnia i na jedną książeczkę bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizji, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

FILIA

Pragskiego Banku Kredytowego

we Lwowie, ul. Karola Ludwika 1. 29

(Nr. telefonu 937, 946, 846).

Zakład centralny w Pradze. Filie w Kolinie Olomuńcu i Brodach.

Wpłacony kapitał akcyjny K. 9,000.000.

Fundusze rezerwowe i gwarancyjne K. 4,100.000.

Korzystne załatwianie

wszelkich transakcji bankowych i lokacji kapitałów

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych. — Przeprowadzanie wszelkich obrotów giełdowych na targach krajowych i zagranicznych.

Promesy, Losy (Sprzedaż losów za wypłatą w rachunku bieżącym). — Otwieranie kredytów i udzielanie zaliczek na pokład papierów wartościowych. — Przyjmowanie w przechowanie i w zarząd papierów wartościowych. — Ubezpieczanie losów i efektów od strat z powodu wylosowania. — Wykupno płatnych kuponów i wylosowanych papierów wartościowych. — Listy polecające i akredytywy na sezony podróży. — Eskont weksli. — Inkasa i wypłaty w kraju i na miejsca zagraniczne. — Wkłady pieniężne, na książeczki wkładowe (podatek rentowy opłaca Bank) oprocentowuje po

4 ¹/₂ procent

na asygnaty kasowe z 90-dniowym wypowiedzeniem: oprocentowanie po 4 ¹/₄ % i w rachunku bieżącym.

Oddział komercyjny:

Finansowanie przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych, kredyty na podatki i cła. Zaliczkowanie faktur towarowych. Kupno i sprzedaż w drodze komisowej towarów i zaliczkowanie tychże.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

LWÓW

Kapitał akcyjny:
K. 80,000.000.

Fundusze rezerwowe:
K. 23,027,428-13.

we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej 13.

Telefon nr. 57. Dyrekcja
Telefon nr. 358. Kantor
wymiany.

Zakład centralny
Wiedeń

FILIA: Ausg. n. Z.
Berno, Budapest,
Czerńlowce, Grac,
Pracław, W. Neustadt i St. Pölten,
12 kantorów
wymiany i kas
depozytowe we Wiedniu.

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcje w zakresie kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 4% książeczki wkładowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagranicznych. Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podługających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem i rozgąszczonymi stosunkami w całym świecie kupieckim.